

**Program prevencie,
riešenie šikanovania, násilia, závislostí, diskriminácie
a sociálno–patologických javov žiakov v škole
v súlade s Metodickým usmernením č. 7/2006 –R z 28. marca 2006**

Obsah:

- I. Pôsobnosť
- II. Charakteristika pojmov
- III. Podstatné znaky šikanovania
- IV. Prejavy šikanovania
- V. Zodpovednosť školy
- VI. Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť
- VII. Postup v prípade zistenia šikanovania
- VIII. Metódy riešenia šikanovania
- IX. Opatrenia na riešenie situácie
 - A/ Opatrenia pre obeť
 - B/ Opatrenia pre agresorov
- X. Spolupráca školy so zákonným zástupcom žiakov
- XI. Postup pri podozrení zo zneužívania návykových látok
 - A/ Tabakové výrobky – konzumácia v škole
 - B/ Alkohol – konzumácia v škole
 - C/ Alkohol – nález v škole
 - D/ Omamné a psychotropné látky – konzumácia v škole
 - E/ Omamné a psychotropné látky – distribúcia
- XII. Navrhované opatrenia školy v rámci prevencie sociálno – patologických javov

Tento pokyn sa vydáva za účelom prevencie a riešenia šikanovania, násilia, drogových závislostí a sociálno - patologických javov žiakov v škole. Je všeobecne známym faktom, že prevencia má svoje nespochybniteľné pozitíva - je jednoduchšia, účinnejšia a lacnejšia, než „liečba“ či odstraňovanie už rozvinutého šikanovania, násilia, závislostí.

Základným predpokladom úspechu je to, že zameranie na prevenciu musí byť obsiahnuté v celom výchovno-vzdelávacom procese školy a prijaté všetkými pracovníkmi školy.

Každý pedagogický zamestnanec školy – má nespochybniteľne kľúčové postavenie pri vytváraní sociálne pozitívnej klímy školy/triedy, ktorá sa odráža vo vzťahu k žiakovi, k jeho vzdelávaniu a výchove a správnom prístupe k rodičom. Okrem pedagogického majstrovstva pri vzdelávaní, s využívaním celého spektra overených, efektívnych a pokiaľ sa dá prítlačlivých metód, podstata prevencie spočíva v kombinácii a rovnováhe prirodzenej autority učiteľa a posilnení demokracie a kooperácie v triede/škole.

Každý žiak školy – musí vedieť, že škola je tu preto, aby mu čo najviac pomohla k úspešnému a spokojnému životu, aby mu ukázala, čo dokáže a nie dokázala, čo nevie. Potrebuje jasne a zrozumiteľne definované pravidlá, platné pre všetkých bez rozdielu – (s odmenami a trestami) nielen deklarované. Na zabezpečenie akceptácie týchto pravidiel by sa mal zúčastniť na ich tvorbe.

Každý rodič žiaka školy – má pochopiť prostredníctvom ubezpečenia školy, že jeho cieľ a cieľ školy je rovnaký – rozvoj dieťaťa a najlepšou zárukou dosiahnutia tohto cieľa je vzájomná spolupráca a dôvera .

I. Pôsobnosť

Tento pokyn sa vzťahuje na činnosť:

A / Školy

B/ ŠKD

II. Charakteristika pojmov

Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorého zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie, alebo zastrasovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.

Drogová prevencia sa definuje ako iniciatívy, aktivity a stratégie určené na to, aby sa predchádzalo zneužívaniu návykových látok, oddialil sa prvý kontakt s nimi, aby sa zamedzilo negatívnym dôsledkom spojeným so zneužívaním legálnych a nelegálnych drog. Školská prevencia obsahuje všetky vyššie uvedené aspekty, obmedzuje sa ale na školské prostredie. Zahrňuje prevenciu zneužívania drog a pravidlá a predpisy týkajúce sa drog, pomoc pri vyhľadávaní a poskytovaní starostlivosti pre ohrozených žiakov v odborných poradenských zariadeniach a službách a akékoľvek ďalšie aktivity a stratégie týkajúce sa zneužívania drog v škole.

Pod pojmom **primárna prevencia** rozumieme stratégie a aktivity určené na predchádzaniu prvému užitiu drogy, k vlastnému začiatku užívaniu drogy.

Sekundárna prevencia zahŕňa programy, stratégie a aktivity zamerané na prevenciu vlastného zneužívania drog, včasnú identifikáciu a liečbu užívateľov drog s cieľom zabrániť vzniku závislosti na drogách (deti, ktoré už prvý kontakt, experimenty majú za „sebou“).

III. Podstatné znaky šikanovania

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou,
- e) urážlivé nadávky, posmech,
- f) odcudzenie vecí atď.

IV. Prejavy šikanovania

1. Priama podoba:

- a) fyzické útoky,
- b) urážlivé prezývky,
- c) nadávky,
- d) posmech,
- e) tvrdé príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obeť,
- f) odcudzenie vecí atď.

2. Nepriama podoba:

- a) zhoršenie vzťahov v triede,
- b) vtieravé správanie agresora,
- c) utiahnuté správanie obeť,
- d) stráž pri dverách,
- e) žiak čaká, kým odídu ostatní zo školy,
- f) obeť stojí cez prestávku pri kabinete,
- g) obeť sa bojí počas prestávky ísť na WC,
- h) zhoršenie správania obeť,
- i) zhoršenie prospechu obeť,

- j) zvýšená chorľavosť,
- k) zákonní zástupcovia vyslovia obavy zo šikanovania,
- l) obeť máva „náhodné“ zranenia,
- m) veci obete sú zrazu v neporiadku.

V. Zodpovednosť školy

Ciele školy:

- snažiť sa vytvoriť prostredie obmedzujúce vznik šikanovania –snažíme sa byť školou, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách,
- vhodnými prostriedkami zabrániť jeho trvaniu, systematická preventívna činnosť,
- vytvárať pozitívnu sociálnu klímu v škole, v triede, bezpečné prostredie v celej škole – budovať priateľské a bezpečné medziľudské vzťahy, zodpovednosť za správanie, uvedomovanie si dôsledkov správania,
- podporovať zdravie jednotlivcov i skupín, participovať na zdravom životnom štýle,
- vytvárať podmienky pre rozvoj postojov žiakov odmietajúcich drogy,
- v rámci primárnej prevencie informovať žiakov (primerane veku) o návykových látkach, ich účinkoch a rizikách,
- realizovať osobnostný a sociálny rozvoj, podporovať rozvoj sociálnych komunikatívnych zručností,
- podnecovať vzájomnú neformálnu komunikáciu so žiakmi, medzi žiakmi a zamestnancami školy, budovanie vzájomnej dôvery,
- zapájať zákonných zástupcov i odbornú komunitu do diania v škole, pravidelne ich informovať o dianí v škole,
- vytvárať vhodné podmienky pre zmysluplné využívanie voľného času.

1.Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade s právnymi normami - školským zákonom, Dohovorom o právach dieťaťa a školským poriadkom.

2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí a odborní zamestnanci školy,

a) ktorí realizujú vyučovací proces a výchovný program v ŠKD,

b) ktorí vykonávajú pedagogický dozor na chodbách a v školskej jedálni,

c) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií (školské výlety, kurzy, exkurzie, kultúrne podujatia, športové podujatia a ďalšie školské podujatia),

d) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas realizácie záujmového vzdelávania.

3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka).

4. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, nesmie byť zamestnancami školy v žiadnej miere akceptované. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi bez meškania riešiť a každej jeho obeti poskytnúť okamžitú pomoc. Je povinný ihneď túto skutočnosť oznámiť triednemu učiteľovi agresora a obeť, koordinátorovi prevencie a vedeniu školy.

VI. Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

1. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať skutkovú podstatu priestupkov v zmysle zákona č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Ide predovšetkým o priestupky:

a) proti občianskemu spolunažívaniu,

b) proti majetku.

2. Zodpovedným za priestupky je ten, kto v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásť rok svojho veku. Ak v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásť rok a neprekročil osemnásť rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie „mladistvých“.

3. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať aj skutkovú podstatu trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. -Trestný zákon. Ide najmä o trestný čin:

a) ohovárania,

b) nebezpečného vyhrážania,

c) ublíženia na zdraví,

d) obmedzovania osobnej slobody,

e) nátlaku,

f) vydierania,

g) lúpeže,

h) hrubého nátlaku,

i) krádeže,

j) poškodzovania cudzej veci,

k) neoprávneného užívania cudzej veci.

4. Páchateľom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchateľstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.

5. Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil štrnásť rok svojho veku. Žiaci, ktorí v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „mladistvých“.

6. Pedagogický zamestnanec školy, ktorý sa dozvie o prípade šikanovania a neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu.

7. Konaním podľa predchádzajúceho bodu môže pedagogický zamestnanec napĺňať i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo uloženú mu podľa zákona.

VII. Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že sa v priestoroch budovy počas školského vyučovania a na školských akciách zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický i nepedagogický zamestnanec povinný postupovať nasledovne:

1. Zamestnanec, ktorý zistí šikanovanie, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obeť (predtým si zistí meno a priezvisko žiakov a triedu, ktorú navštevujú), výchovného poradcu, koordinátora prevencie a člena vedenia školy.

2. Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil, výchovného poradcu, koordinátora prevencie (pri zachovaní dôvernosti). O danom vyšetrení spíšu zápis, pričom tento odovzdajú v jednom vyhotovení:

a) členovi vedenia školy,

b) koordinátorovi prevencie.

V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenia agresora a obeť a navrhnu opatrenia na riešenie.

3. Triedni učitelia agresora a obeť v spolupráci s koordinátorom prevencie si pozvú na pohovor zákonných zástupcov týchto žiakov. Aj o tomto stretnutí spíšu zápis (pri zachovaní dôvernosti).

K pohovoru prizvú aj člena vedenia školy.

4. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov riaditeľka školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade so školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. -Trestný zákon a zákonom č. 372/1990 Z. z. zákona o priestupkoch.

5. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

6. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, koordinátora prevencie, výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

VIII. Metódy riešenia šikanovania

Pre vyšetrovanie šikanovania sa odporúča nasledovná stratégia:

- a) zaistenie ochrany obetiam,
- b) rozhovor s deťmi, ktoré na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou, s agresormi, s každým zvlášť,
- c) nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami (nikdy nekonfrontovať obeť a agresora),
- d) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov obeť aj agresora) príp. kontaktovanie CPPP a P,
- e) využitie anonymnej dotazníkovej metódy.

Pri výskyte skupinového násillia voči obeť sa odporúča nasledovný postup:

- a) okamžitá pomoc obeť,
- b) dohoda riaditeľa školy s pedagogickými zamestnancami na postupe vyšetrovania,
- c) vlastné vyšetrovanie,
- d) zabránenie moźnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa naspoločnej výpovedi,
- e) nahlásenie prípadu polícii,
- f) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov.

Rozhovor s obeťou

- necháme dieťa samostatne hovoriť, citlivo ho povzbudzujeme, aby hovorilo čo najviac
- po spontánnej výpovedi sa začneme pýtať na všetky podrobnosti
- otázky: "Čo sa stalo? Kde sa to stalo? Kto čo urobil? Ako sa správali ostatní prítomní?"
- obeť uistíme o svojej ochrane
- môžeme dieťa požiadať, aby celý incident napísalo
- ak je viditeľné zranenie, upovedomíme lekára, prípadne políciu
- upovedomíme rodičov
- na otvorenú konfrontáciu dieťa neprehováráme, iba mu to navrhujeme, ak nesúhlasí, znovu ho ubezpečíme o ochrane
- pozor na falošné obvinenia

Rozhovor s agresorom

- skôr ako začneme naostro vyšetrovať, zvážime, aká je možnosť agresora usvedčiť,
- ak je táto možnosť veľmi malá, hlavne v prípade strachu a obáv obeť, musíme sa uspokojiť s tým, že urobíme všetko pre ochranu obeť,

- otvorene povieme o obvinení a sledujeme reakcie (chránime obeť i svedkov), jednáme pokojne, neoddávatme sa prípadnému hnevu,
- necháme samostatne hovoriť agresora, prípadne mu dáme celú situáciu napísať
- kladieme mu jasné a presné otázky,
- kým prípad nie je vyriešený, neodsudzujeme,
- aj v prípade vyriešeného problému odsúdime čin, nie celú osobnosť (ako človek má šancu na nápravu),
- informujeme o možných sankciách a ďalšom postupe.

Rozhovor so svedkami

- individuálne rozhovory,
- kladieme konkrétne otázky (kto, kedy, ako),
- v prípade, že sa nám nedarí, použijeme takú otázku, z ktorej sa už predpokladá, že dieťa určitú vec videlo "Kde si bol keď . . ." namiesto "Ublížil X žiak žiakovi Y",
- dobré sú otázky, na ktoré sa nedá odpovedať áno - nie – neviem,
- musíme čeliť výhovorkám.

Rozhovor s rodičmi obeť

- informujeme ich o celom priebehu vyšetrovania,
- ubezpečíme ich o ochrane ich dieťaťa,
- snažíme sa dohodnúť na spolupráci.

Rozhovor s rodičmi agresora

- rodičov pozveme na rozhovor,
- oboznámime ich o priebehu vyšetrovania, o podstate činu i o celkovom správaní sa dieťaťa v škole,
- u týchto rodičov, ktorí nemajú záujem spolupracovať, a ktorí priamo negatívne ovplyvnili správanie svojho dieťaťa, rozhovor zbytočne nepredlžujeme. Oboznámime ich o možných sankciách a o ďalšom postupe.
- zápis z jednania im dáme podpísať.

Oboznámenie triedy

- oznámime spolužiakom, či a ako budú vinníci potrestaní,
- vo vážnejších prípadoch by mal toto jednanie viesť riaditeľ školy,
- v prípade obáv o bezpečnosť obeť od tohto kroku upustíme.

IX. Opatrenia na riešenie situácie

A/ Opatrenia pre obeť :

- odporúčenie rodičom obeť vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť CPPP a P zorganizovať skupinový intervenčný program v spolupráci so CPPP a P- informovanie a odborné poradenstvo pre zákonných zástupcov obeť.

B/ Opatrenia pre agresorov

- odporúčenie rodičom agresorov vyhľadať odbornú starostlivosť CVPP a P
- návrh na výchovné opatrenia v súlade so školským poriadkom.

C/ Opatrenia v mimoriadnych prípadoch:

- odporúčanie zákonným zástupcom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt, prípadne do liečebno - výchovného sanatória,
- oznámenie príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny sociálno-právna ochrana detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
- oznámenie príslušnému útvaru Policajného zboru SR (PZ SR), ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný trestný čin.

X. Spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov

Pri podozrení na šikanovanie žiaka je potrebná spolupráca vedenia školy, koordinátora prevencie, výchovného poradcu a ďalších pedagogických zamestnancov s rodinou obete, ako aj s rodinou agresora. Nedá sa však predpokladať, že rodičia budú vždy hodnotiť situáciu objektívne, preto sa odporúča upozorniť ich na to, aby si všímali možné príznaky šikanovania a ponúknuť im pomoc. Pri pohovore so zákonnými zástupcami žiakov majú dbať pedagogickí zamestnanci na taktný prístup a najmä na zachovanie dôvernosti informácií. Pri podozrení na šikanovanie žiaka sú koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno - patologických javov, výchovný poradca, ale hlavne triedni učitelia sú povinní upozorniť zákonných zástupcov:

a/ aby si sledovali možné príznaky šikanovania,

b/ a súčasne im ponúknuť pomoc.

XI. Postup pri podozrení zo zneužívania návykových látok

A/ Tabakové výrobky - konzumácia v škole

1. odobratie a zaistenie výrobku
2. spísanie záznamu s vyjadrením žiaka
3. oznámenie rodičom - komunikácia s nimi
4. výchovné opatrenie v súlade so školským poriadkom.
5. oboznámenie ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve

B/ Alkohol - konzumácia v škole

1. odobratie a zaistenie výrobku
2. pri ohrození zdravia, života škola zabezpečí potrebnú pomoc a volá lekársku pomoc,
3. ak nehrozí akútne nebezpečenstvo, spísanie záznamu s vyjadrením žiaka,

4. vyzrozumienie zákonného zástupcu a ten si žiaka vyzdvihne,
5. komunikácia s rodičom
6. výchovné opatrenie v súlade so školským poriadkom/uvadené v bode IV. Hodnotenie prospechu a správania: IV.7.d/
7. oboznámenie ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve
8. kontaktovať odbor sociálnych vecí príslušného úradu pri opakovaní sa situácie a v závažných prípadoch.

C/ Alkohol - nález v škole

1. odobratie a zaistenie výrobku,
2. okamžite informovať vedenie školy,
3. spísanie záznamu s vyjadrením žiaka, ak bol nájdený u neho - oznámenie rodičom, komunikácia s nimi,
4. výchovné opatrenie v súlade so školským poriadkom,
5. oboznámenie ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve.

D/ Omamné a psychotropné látky - konzumácia v škole

1. odobratie a zaistenie výrobku
2. pri ohrození zdravia, života škola zabezpečí potrebnú pomoc a volá lekársku pomoc
3. ak nehrozí akútne nebezpečenstvo, spísanie záznamu s vyjadrením žiaka
4. vyzrozumienie zákonného zástupcu a ten si žiaka vyzdvihne
5. otvorená komunikácia so zákonným zástupcom
6. výchovné opatrenie v súlade so školským poriadkom /uvadené v bode IV. Hodnotenie prospechu a správania: IV.7.b/
7. oboznámenie ostatných pedagógov, žiakov v kolektíve
8. kontaktovať odbor sociálnych vecí príslušného úradu pri opakovaní sa situácie a v závažných prípadoch.

E/ Omamné a psychotropné látky - distribúcia

1. pri podozrení na distribúciu musí škola vždy informovať PZ SR

Omamné a psychotropné látky – nález

1. odobratie a zaistenie látky,
2. netestujeme chemické zloženie,
3. spísanie záznamu,
4. ak bola látka nájdená u žiaka, ten sa k tomu písomne vyjadrí,
5. za prítomnosti svedka je látka vložená do obálky, zapíše sa dátum, čas a miesto nálezu, obálka sa zapečatí (prelepiť s pečiatkou školy) a uschová sa,
6. škola vyzrozumie PZ SR, tá látku identifikuje a zaistí,
7. výchovné opatrenie v súlade so školským poriadkom.

XII. Navrhované opatrenia školy v rámci prevencie sociálno–patologických javov (SPJ)

- A / zvyšovanie odbornej úrovne pedagógov v oblasti prevencie SPJ,
- B / pravidelné oboznamovanie žiakov so školským poriadkom,
- C / dodržiavanie pravidiel - otvorená diskusia, kontrola zo strany pedagógov, ale aj žiakov,
- D / pri porušovaní pravidiel - postihnutie vinníka,
- E / budovanie dobrého vzťahu a dôvery medzi triednym učiteľom a žiakmi v triede,
- F / zlepšovanie spolupráce medzi triednym učiteľom a rodičmi,
- G / podpora zdravotnej, osobnostnej a sociálnej výchovy,
- H / systematická preventívna činnosť, (tvorivé dielne, besedy, predstavenia...), podpora zdravého životného štýlu.

Máš v škole problém, s ktorým si nevieš poradiť?

Nemaj strach a povedz o svojich problémoch:

- triednej učiteľke alebo učiteľke, ktorej dôveruješ,
- výchovnej poradkyni – Mgr. D. Chrastinovej,
- riaditeľke školy – Ing. E. Gurovej.

Ak si myslíš, že sa nemôžeš zdôveriť nikomu, zavolaj na linku dôvery alebo do pedagogicko-psychologickej poradne.

Užitočné stránky pre žiakov:

Pedagogicko-psychologické poradne

Adresy na najbližšie pedagogicko-psychologické poradne v mieste vášho bydliska nájdete na internetovej adrese **www.sikana.eu**.

Centrá výchovnej a psychologickej prevencie

Takisto adresy na najbližšie centrá výchovnej a psychologickej prevencie v mieste vášho bydliska nájdete na stránke **www.sikana.eu**.

Linka detskej istoty www.idi.sk

Obrátiť sa môžete aj na telefonickú Linku detskej istoty. Na bezplatné číslo Linky detskej istoty **116 111** môže zavolať každý, kto potrebuje pomoc alebo chce pomôcť v otázke šikanovania. Teda aj dieťa, aj dospelý.

Linka sa špecializuje na problematiku detí a mládeže. Ako jediná pracuje v nepretržitej prevádzke vrátane víkendov a sviatkov. Je bezplatná, anonymná a odborne garantovaná.

Takisto môžete poslať podnet mailom na adresu **sikana@sikana.eu** alebo **pomoc@sikana.eu**.

Webstránky o šikane: **www.sikana.eu**, **www.previnciasikanovania.sk**